

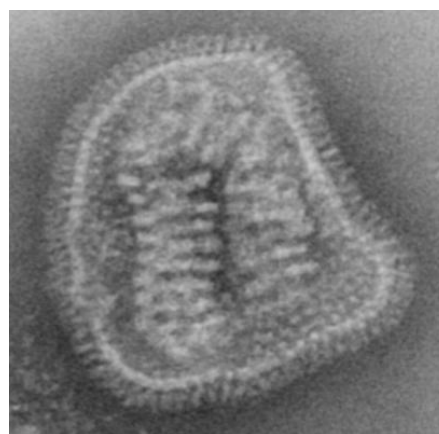
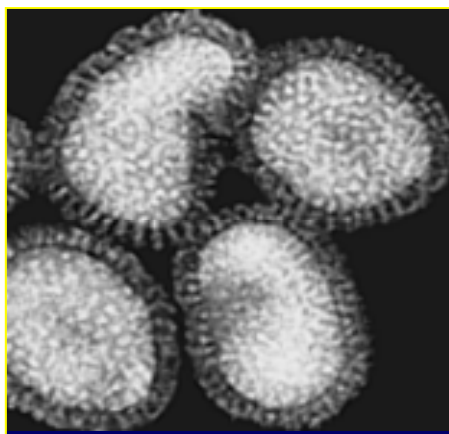
آشنایی با آنفلوآنزای اسب

مقدمه:

آنفلوآنزای اسب، بیماری ویروسی تنفسی حاد و بسیار واگیر تک‌سمی‌ها (اسب، الاغ، قاطر) است. آنفلوآنزای اسبی به سرعت و با میزان ابتلاء بسیار بالا (از 60 تا 100٪) در جمعیت حساس اسب‌ها منتشر می‌شود ولی میزان تلفات پایین (تا 1٪) دارد. البته تلفات بالاتر در کره‌اسب‌ها، تک‌سمی‌های مبتلا به سوء‌تغذیه یا دچار اختلال سیستم ایمنی و الاغ‌ها (تا 20 درصد) مشاهده شده است. این بیماری در بیشتر کشورهای دارای جمعیت انبوه اسب به صورت اندمیک (بومی) می‌باشد.

عامل آنفلوآنزای اسبی چیست؟

عامل آنفلوآنزای اسبی، ویروسی از جنس آنفلوآنزا (تیپ A)، خانواده اورتومیکسوویریده است که دارای دو تحت تیپ H7N7 و H3N8 می‌باشد.

تصویر میکروسکوپ الکترونی از ویروس آنفلوآنزا

آنفلوآنزای اسبی چگونه منتقل و منتشر می‌شود؟

ویروس آنفلوآنزای اسب اغلب از طریق جابجایی اسب‌های آلوده منتشر می‌شود. تک‌سمی‌های مبتلا به شکل تحت‌بالینی بیماری به عنوان مخزن ویروس هستند. متداول‌ترین منشأ عفونت و وقوع بیماری همانا ورود حیوان آلوده به گله یا به یک مجموعه نگهداری اسب می‌باشد که باعث واگیری در بین اسب‌های فاقد ایمنی نسبی می‌شود. انتقال ویروس از طریق آئروسول‌های عفونی حاصله از ترشحات تنفسی حیوان مبتلا و سایر عوامل انتقال بیماری (اشیاء و افرادی که بین اسب‌های مبتلا و سالم در تردد هستند) صورت می‌گیرد.

¹. Orthomyxoviridae

اسب‌های مبتلا می‌توانند ویروس را از دو روز قبل از بروز علائم بیماری تا شش روز بعد از بروز علائم بالینی (یعنی تا 8 روز) از طریق ترشحات تنفسی منتشر کنند به عبارتی در طول مدت دوره کمون (3-1 روز)، اسب‌ها به ظاهر سالم بوده ولی ویروس را دفع می‌کنند. لذا بیشترین میزان انتشار عفونت زمانی اتفاق می‌افتد که هنوز علائم بالینی در حیوان مبتلا بروز نکرده است و در نتیجه بیماری به سرعت و بدون تشخیص بیماری، شیوع می‌یابد.

اوج دفع ویروس در خلال 24-48 ساعت اولیه تب می‌باشد. آئروسل‌های حاصل از سرفه یا عطسه اسب‌های مبتلا می‌تواند ویروس را تا شعاع حدود 45 متر در محیط پخش کند. در ضمن ویروس از طریق ادرار نیز دفع می‌شود. نزدیک به 100 درصد اسب‌های قرار گرفته در معرض ویروس، به بیماری مبتلا می‌شوند و قریب به 20 درصد اسب‌های مبتلا، علائم بیماری را نشان نمی‌دهند ولی همچنان ویروس را پخش و باعث انتشار عفونت می‌شوند.

ویروس آنفلوآنزای اسب می‌تواند در سطوح مختلف تا 48 ساعت زنده بماند. انتشار بیماری با ورود حیوان جدید؛ تردد آدم‌ها و حیوانات خانگی؛ جابجایی لوازم، یراق‌آلات و خوراک اسب‌ها اتفاق می‌افتد. بیشترین کانون‌های آنفلوآنزا شامل مراکز، مزارع یا اصطبل‌های موقت نگهداری اسب می‌باشند که اسب‌ها از نقاط مختلف به صورت موقت و متراکم قبل از انجام مسابقات ورزشی، مزایده‌ها و یا نمایشگاه‌ها در آن اماکن نگهداری می‌شوند. بیماری در مراکز پرورش و اصلاح نژاد نیز سریع منتشر می‌شود. دلیل اصلی شیوع بیماری در سطوح منطقه‌ای و جهانی، جابجایی و شرکت اسب‌های مسابقه در رویدادهای ورزشی و نمایشگاه‌های عرضه اسب می‌باشد که به‌طور معمول از اواسط بهار تا اواسط پاییز برگزار می‌شوند.

آنفلوآنزای اسبی دارای چه علائمی است؟

ویروس آنفلوآنزای اسبی پس از یک دوره کمون 3-1 روزه موجب بیماری بالینی در مجرای تنفسی فوقانی اسب‌های مبتلا می‌شود. علائم بالینی آنفلوآنزا در تک‌سمی‌های حساس شامل تب (41-39 درجه سانتیگراد)، کاهش اشتها، پرخونی و قرمزی شدید مخاط بینی و چشم، آبریزش، سرفه‌های خشک و دردناک، افزایش دفعات تنفس (دل‌دل زدن حیوان)، تنگی نفس، ترشحات موکوسی - چرکی از بینی (ابتدا موکوسی و پس از مدتی موکوسی - چرکی)، خمودگی، ضعف، دردهای عضلانی در اندامهای حرکتی و عدم تمایل به حرکت است. البته حیواناتی که واکسن آنفلوآنزا دریافت کرده‌اند یا سابقه آنفلوآنزا دارند در صورت ابتلاء مجدد، ممکن است علائم بالینی محدود و خفیفی داشته باشند به گونه‌ای که یک یا چند نشانی بیماری به صورت ملایم بروز کند.

آیا غیر از تک‌سمی‌ها گونه‌های دیگری هم به آنفلوآنزای اسبی مبتلا می‌شوند؟

آلودگی سگ و انسان نیز به ویروس آنفلوآنزای اسبی گزارش شده است. سگ‌هایی که در مجاورت اسب‌ها زندگی می‌کنند تحت تیپ H3N8 ویروس آنفلوآنزای اسب به آنها منتقل شده و ایجاد تب خفیف، سرفه و ذات‌الریه کشنده ناشی از اجرام فرصت‌طلب می‌کند.

ترشحات بینی در اسب مبتلا به آنفلوآنزا

دلایل اهمیت آنفلوآنزای اسبی چیست؟

آنفلوآنزای اسب بیماری تنفسی بسیار واگیر تک‌سمی‌ها است که گسترش جهانی داشته و فقط کشورهای اندکی نظیر ایسلند، نیوزیلند و استرالیا علیرغم داشتن جمعیت‌های بزرگ اسب، عاری از آنفلوآنزای اسبی عنوان شده‌اند. اغلب موارد آنفلوآنزای اسبی در میادین اسبدوانی و مراکز تجمع اسب‌ها رخ می‌دهد و لذا موجب تعویق طولانی مدت مسابقات اسب‌دوانی، جشنواره‌ها، مزایده‌ها و نمایشگاه‌های مربوط به اسب گردیده و از این طریق موجب ضررهای اقتصادی به صنعت اسب می‌گردد.

ویروس آنفلوآنزای اسبی با ظهور سویه‌های جدید ویروس در جاهای مختلف گسترش می‌یابد و علیرغم مدیریت بیماری از طریق واکسیناسیون، با این حال بیماری رخ می‌دهد.

ابتلاء اسب‌ها به آنفلوآنزا موجب ناتوانی اسب‌های کاری، تفریحی و مسابقه‌ای تا چهار هفته می‌شود. مادیان‌های آبستن ممکن است سقط کنند یا جذب جنین در ماه‌های اول آبستنی رخ دهد.

آیا درمانی برای آنفلوآنزای اسبی وجود دارد؟

با اینکه دارویی برای درمان اختصاصی بیماری وجود ندارد ولی استراحت دادن به حیوان، درمان‌های علامتی و حمایتی حیوان توسط دامپزشکان برای کاهش دوره بیماری و عوارض آن مفید هستند.

چگونه می‌توان از شیوع آنفلوآنزای اسبی پیشگیری کرد و در صورت ابتلاء اسب‌ها به آنفلوآنزای اسبی چه اقدامات بهداشتی و کنترلی باید انجام داد؟

به علت میزان بالای ابتلاء به بیماری و زیان‌های اقتصادی آن، برنامه‌های اجباری واکسیناسیون و قرنطینه برای کنترل بیماری اعمال می‌شود هر چند بیماری با علائم خفیف‌تری در حیوانات واکسینه هم رخ می‌دهد. با توجه به این که اسب‌های واکسینه باز هم به این بیماری مبتلا می‌شوند لذا لازم است که اسب‌ها حدود یک هفته قبل از اعزام به مسابقات یا سایر رویدادهای مرتبط با اسب، واکسینه شوند. با اینکه امکان ابتلاء اسب‌های واکسینه به بیماری وجود دارد با این حال نیاز به واکسیناسیون دارند زیرا بیماری آنفلوآنزای اسب می‌تواند در اسب‌های غیر واکسینه‌ای که هرگز با ویروس آنفلوآنزای اسب مواجهه نشده‌اند با علائم شدیدتری بروز کند. تشخیص سریع، گزارش به موقع رخداد آنفلوآنزای اسب به دامپزشکی، قرنطینه کردن واحدهای آلوده، ممانعت از جابجایی حیوانات عفونی و لوازم آلوده آنها، ضدعفونی کردن جایگاه و لوازم و واکسیناسیون در پیشگیری از شیوع بیماری به سایر مراکز اسب‌داری کمک شایانی می‌کند. در صورت ابتلاء اسب‌ها به آنفلوآنزای اسبی نیازی به معدوم سازی حیوانات مبتلا نمی‌باشد ولی بایستی همه اسب‌ها حداقل به مدت 30 روز بعد از آخرین علائم مشاهده شده بیماری در آن محل قرنطینه شوند.

آنفلوآنزای اسبی چگونه تشخیص داده می‌شود؟

تشخیص احتمالی آنفلوآنزای اسب بر اساس علائم بالینی نظیر تب، سرفه خشک و دردناک، آبریزش از منخرین و سرعت انتشار و همه‌گیری بالای آن است. تشخیص قطعی و تأیید تشخیص آنفلوآنزای تک‌سمی‌ها با آزمایشگاه است که بر اساس جداسازی ویروس، تشخیص آنتی‌ژن یا ژنوم ویروس در اسب‌های مبتلا به بیماری حاد تنفسی، یا با اثبات وجود پاسخ‌های سرمی حاصل از عفونت می‌باشد.

چه نمونه‌های آزمایشگاهی برای تشخیص آنفلوآنزای اسبی اخذ می‌شود؟

نمونه‌های مورد نیاز برای تشخیص آنفلوآنزای اسبی شامل سوآب‌های تازه از بینی، یا سوآب‌های حلقی - بینی، یا نمونه‌های حاصل از شستشوی بینی یا نای بوسیله آندوسکوپی بلافاصله بعد از شروع علائم بالینی می‌باشند. همچنین دو نمونه خون کامل (هم زمان با اخذ نمونه سوآب به میزان 2-3 میلی لیتر خون برای تهیه سرم) با فاصله 14 روز دریافت می‌شود. بهترین زمان اخذ نمونه‌ها در 24 تا 48 ساعت اولیه شروع تب می‌باشد.

تصویر اخذ نمونه سوآب بینی

آیا خطر ابتلاء انسان به آنفلوآنزای انسانی وجود دارد؟

علیرغم شباهت‌های زیاد ویروس آنفلوآنزای اسب با ویروس آنفلوآنزای انسان و وجود شواهد سرمی ناشی از عفونت، ولی تاکنون گزارش تایید شده‌ای مبنی بر ابتلاء انسان به آنفلوآنزای اسبی منتشر نشده است ولی می‌تواند به عنوان خطر زیستی بالقوه برای کارکنان آزمایشگاه باشد. این موضوع حاکی از آن است که در زمان وقوع بیماری در اسب‌ها، انتقال ویروس آنفلوآنزای اسب به انسان اتفاق نمی‌افتد ولی افراد می‌توانند از طریق پوست، مو و لباس آلوده خود، به انتشار ویروس بین اسب‌ها کمک کنند.

تهیه کنندگان:

دکتر سامد برومندفر - دکتر عبدالامیر رضایی